

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATAREA DISCRIMINĂRII
Autoritate de stat autonomă

Operator de date cu caracter personal nr. 11375

HOTĂRÂREA 135
Din data de 17.02.2016

Dosar nr.: 589/2015

Petiția nr.: 6426/05.10.2015

Petent: .....

Reclamat: .....

Obiect: afirmații ofensatoare la adresa persoanelor care sunt de religie creștin ortodoxă

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

I.1.1. ....

I.2. Numele, domiciliul, reședința sau sediul părții reclamate

I.2.1. ....

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1. Prin memoriul înregistrat la CNCD sub nr. 6426/05.10.2015, petentul susține că în cadrul emisiunii „Starea Nației” cu....., din data de 30.09.2015 și 05.03.2015, prezentatorul a ridiculizat practicile religioase creștin ortodoxe și a manifestat un comportament ofensator la adresa practicilor de cult creștin-ortodoxe.

III. Procedura de citare

3.1. În temeiul art. 20, alin.4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

3.2. Părțile au fost citate, pentru termenul din data de 24.11.2015. La termen, părțile nu s-au prezentat.

3.5. Procedura de citare legal îndeplinită.

IV. Susținerile părților

4.1. Susținerile petentului

4.1.1. Prin memoriul înregistrat la CNCD sub nr. 6426/05.10.2015, petentul susține că în cadrul emisiunii „Starea Nației” cu .....din data de 30.09.2015 și 05.03.2015, prezentatorul a ridiculizat practicile religioase creștin ortodoxe și a manifestat un comportament ofensator la adresa practicilor de cult creștin-ortodoxe.

Potentul susține că în cadrul emisiunii din data de 30.09.2015, partea reclamată a manifestat un comportament ofensator la adresa practicilor de cult creștin ortodoxe.

4.1.2. Prin intermediul înscrisului înregistrat sub nr. 351/25.01.2015, petentul susține că nu laicitatea emisiunii este contestată în petiția acestuia, ci anticreștinismul emisiunii manifestat prin comportament, limbaj degradant și ofensator la adresa religiei creștin-ortodoxe și a practicilor de cult creștin ortodox. Susține că subiectul legat de religia creștin ortodoxă este tratat părtinitor și de o manieră insultatoare, atât pentru religia în sine, cât și credincioșii acesteia.

Potentul face referire și la libertatea de exprimare și jurisprudența CEDO.

Consideră că sesizarea acestuia tratează încălcarea dreptului la libera conștiință și credință, prin limbajul și retorica ofensatoare și degradantă folosită de partea reclamată la adresa creștinismului ortodox

4.2. Susținerile părții reclamate

4.2.1. Prin intermediul înscrisului înregistrat sub nr. 7493/24.11.2015, partea reclamată susține că:

- emisiunea „Starea Nației” este o emisiune de satiră, laică, ce tratează în mod egal toate subiectele de importanță socială și politică ce apar în spațiul românesc;
- nu practică discriminare bazată pe rasă, sex, religie, orientare politică sau sexuală;
- emisiunea are rolul de a distra, informa și educa populația;
- în niciuna dintre emisiunile menționate de petent nu au fost scoase din context informații, ci din manualele de religie citate în extenso pe post. Consideră că manualele respective meritau a fi criticate, deoarece reprezintă mijloace de răspândire a discriminării religioase.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra limitei libertății de exprimare și încălcarea dreptului la demnitate umană a persoanelor de cult creștin ortodox, urmând a analiza întreg articolul și exprimarea utilizată. Afirmările supuse analizei au fost făcute în cadrul a două emisiuni „Starea Nației” difuzată de TVR1 în data de 30.09.2015 și 05.03.2015. În urma analizei urmează a se vedea dacă s-a adus atingere drepturilor persoanelor de religie creștin ortodoxă.

Prin înscrisurile prezentate, a fost evidențiat atât contextul în care acestea au fost făcute precum și modul în care acestea ar fi putut aduce atingere persoanelor de religie creștin ortodoxă, cât și a practicilor de cult creștin ortodoxe.

5.2. În drept, în soluționarea prezentei sesizări apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

- art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;
- art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;
- art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. 137/2000).

5.3. Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la aprecierile reclamatului, obiect al prezentei sesizări. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

5.4. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie

- **să fie prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- **să urmărească un scop legitim,**
- **să fie necesară într-o societate democratică și**
- **să fie proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Ingerința să fie prevăzută de lege

5.5. Prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2. alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciam că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

5.6. Raportat la **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de religia acestora.

Protecția demnității unor grupuri religioase constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul religios,
- ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la un grup religios – astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

5.7. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

5.8. Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.

5.9. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

5.10. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar **autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei “nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere** (Corneliu Bârsan, *Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.*)

5.11. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margină de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un

contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO.

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

5.12. În scopul de a determina dacă afirmațiile, obiect al prezentei sesizări, constituie un discurs de ură, Colegiul va examina: **obiectul urmărit de reclamat, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, modul în care au fost făcute afirmațiile, rolul în societate al persoanei, autor al afirmațiilor.**

Obiectivul urmărit de reclamat

5.13. Obiectivul urmărit de reclamat este important: a dorit acesta să disemineze opinii legate de practicile de cult creștin ortodox și de practicanții acestui cult, ori a urmărit doar informarea publicului asupra unui subiect de interes public. În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a reclamatului, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

5.14. Colegiul apreciază că, în speță, afirmațiile părții reclamate au avut rolul de a informa publicul, de a răspunde cu privire la chestiuni de importanță majoră (manualele de religie distribuite elevilor de școală generală) urmărindu-se tocmai clarificarea unor aspecte importante.

Contextul în care au fost făcute afirmațiile

5.15. **Afirmațiile făcute de către reclamat au fost făcute în contextul emisiunii “Starea Nației”, ce tratează subiectele de importanță socială și politică ce apar în spațiul românesc.** Afirmațiile “*indobitocire*” și “*...în vecii vecilor, Amin*” au fost făcute în contextul prezentării manualelor de religie distribuite elevilor de școală generală.

5.16. Afirmațiile făcute precum și emisiunile au avut un rol important în sfera de dezbateri publică, utilă și necesară.

5.17. Întrebarea ar fi dacă aceste aprecieri erau necesare în contextul dezbaterii publice?

5.18. Astfel, Colegiul nu poate decât să constate faptul că în prezenta cauză nu s-a depășit sfera caracterului informativ care prezintă interes pentru opinia publică aducând atingere cultului creștin ortodox și a practicanților acestui cult religios.

Conținutul afirmațiilor

5.19. În cadrul emisiunilor mai sus menționate, partea reclamată a susținut că practicile religioase creștin ortodoxe reprezintă “*Îndobitocire*”, și a intonat “*...în vecii vecilor, Amin*”

Modalitatea de exprimare a afirmațiilor

5.20. În apărarea sa, reclamatul arată faptul că a criticat manualele de religie, ele fiind mijloace de răspândire a discriminării religioase, conținutul lor sădind în tinerii elevi semințele discriminării confesionale, total opusă tendinței manifestate de Biserica Ortodoxă Română, care, alături de Biserica Catolică și de alte biserici creștine au inițiat solide demersuri ecumenice și interconfesionale. În ceea ce privește folosirea cuvântului “*Amin*”, reclamatul arată faptul că nu este vorba despre o discriminare la adresa confesiunii ortodoxe, expresia liturgică fiind folosită în cele trei mari religii ale lumii.

5.21. Libertatea de exprimare este prețioasă pentru orice persoană, dar în mod deosebit **are un caracter indispensabil pentru persoanele publice.** Îngerința în limitele libertății de exprimare a unei persoane publice impune o aplicare strictă din partea statului.

5.22. Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, **chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânenitoare, iar democrația se ”hrănește” din libertatea de exprimare”**.

Totuși, este esențial pentru persoanele publice ca atunci când se exprimă în public să evite comentarii care pot răspândi și conduce la creșterea intoleranței (Feret v. Belgium (no. 1561/07 din 16 iul. 2009).

5.23. Totuși, o ingerință a statului în această speță, prin constatarea și sancționarea faptei ca fiind o formă de discriminare, deci limitarea libertății de exprimare, ar constitui un exces, o limitare nejustificată, o măsură neproportională în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit. **O ingerință a statului ar fi fost justificată dacă ar fi existat orice element de incitare expresă la ură pe criteriul libertății de conștiință.**

5.24. Reiterăm faptul că este esențial pentru persoanele publice ca atunci când se exprimă în public să manifeste o responsabilitate corespunzătoare funcției pe care o dețin și să evite comentarii care pot răspândii și conduce la creșterea intoleranței.

Concluzii

5.25. Colegiul director, reiterează faptul că libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. **Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.**

5.26. În nenumăratele decizii asupra libertății de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că acest drept „**acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.** (CEDO, Lingens c. Austriei.).

5.27. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că “**libertatea de exprimare, garantată de art.10 parag.1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirilor personale. Subiect al paragrafului 2 al Articolului 10, Libertatea de expresie include „nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.”** (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia, Dalban vs. România).

5.28. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care acesta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice.

5.29. În speța de față nu se impune interferența statului în limitarea libertății de exprimare, partea reclamată urmărind să sublinieze anumite aspecte apreciate ca negative.

5.30. Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât cele pozitive, cât și cele negative, de către societate în general, rolul acestora fiind deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără niciun fel de deosebire.

5.31. Pentru considerentele de mai sus, având în vedere obiectivul urmărit de reclamat, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, rolul în societate a persoanei, autor al afirmației, constatăm că în speță „nu este necesară într-o societate democratică” o ingerință în libertatea de exprimare, fapta sesizată nu constituie contravenție potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000, republicată

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20. alin.2, din O.G.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000, republicată, afirmațiile se încadrează în limitele libertății de exprimare prevăzute de art.2 alin.(8) din același act normativ
2. O copie a prezentei hotărâri va fi transmisă părților

V. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VI. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, în termen de 15 zile de la data primirii, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.**

VII. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

THEODORA BERTZI – Membru

DINCĂ ILIE – Membru

GHEORGHIU LUMINIȚA – Membru

HALLER ISTVÁN – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

LAZĂR MARIA – Membru

MANOLE PETRE FLORIN – Membru

POPA CLAUDIA SORINA – Membru

Data redactării 01.03.2016

Motivată și tehnoredactată : P.F.M./B.B.

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit **OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

Verificat SCSRP